

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

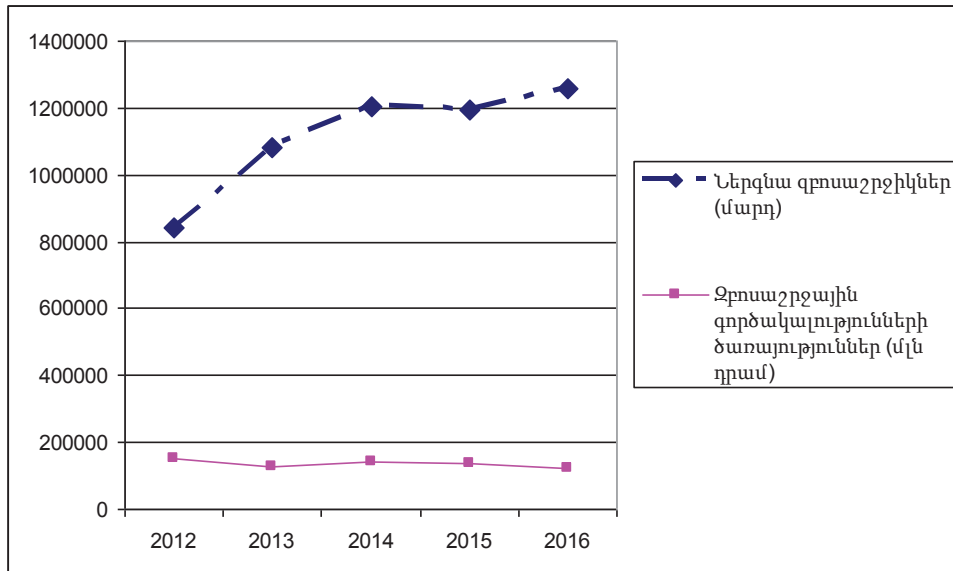
ԶԲՈՍԱՇՐՋՈՒԹՅԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏՈՒՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ ՆՈՆԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Զբոսաշրջային ծառայությունների զարգացման ՀՀ-ում վերջին տասնամյակում լուրջ ուշադրություն է դարձվում, թե պետական մակարդակով, և թե մասնավոր բիզնեսի կողմից: Հատկապես հանրապետությունում ականառու է դարձել ներգնա զբոսաշրջիկների այցելության դինամիկ աճը (տես գծապատկեր 1), երբ զբոսաշրջիկների 68.6%-ի կողմից որպես Հայաստան հանգստի նպատակով այցելության հիմնական պատճառ է համարվում հայոց բնաշխարհը: Այցելուների 59.3%-ի կողմից այլ հիմնական պատճառների շարքում դասվում են նաև պատմության և մշակույթի գրավչությունը: Հայկական ավանդույթները (18.6%) և արկածային/էկոտուրիզմը (12.4%) ևս նշվել են որպես այցելության պատճառներ՝ Հայաստան ժամանած զգալի թվով զբոսաշրջիկների կողմից:¹

Սակայն, դեռևս զբոսաշրջային ծառայությունների ոչ բոլոր տեսակներն են աճի արագնաջ տեմպեր դրսևորում, որոնցից է համարվում ագրոտուրիզմը: Ընդհանուր բնորոշմամբ, ագրոտուրիզմը զբոսաշրջիկի հանգստի կազմակերպումն է գյուղական վայրում: Հանգստի այս ձևը այցելուներին, հատկապես քաղաքաբնակներին, թույլ է տալիս գիտելիքներ ձեռք բերել ագրոտնտեսության վարման մասին, ծանոթանալ գյուղատնտեսական մթերքների արտադրությանը, ճաշակել բնական, թարմ և առողջարար սննդամթերք, ինչպես և օգտվել ոչ սովորական պայմաններում ժամանցի հնարավորությունից:

Մյուս կողմից, զբոսաշրջային ծառայությունների այս տեսակը իր դրական ազդեցությունն է դրսևորում գյուղական ազգաբնակչության սոցիալ-տնտեսական զարգացման վրա: Ագրոտուրիզմը հնարավորություն է տալիս տնտեսությունը կամ գյուղմթերքների շուկան դարձնելու մրցակցային: Յուրաքանչյուր գյուղաբնակի հնարավորություն է տրվում տնտեսությունը բիզնեսը դարձնել ավելի բազմազան, ընդարձակել այն, որպեսզի հաճախորդներ ավելացնելու միջոցով ավելացնի եկամուտը:

¹ Հայաստան միջազգային այցելուների հետազոտության 2007 թվ. հաշվետվություն, USAID, էջ 13

Գծապատկեր 1

ՀՀ զբոսաշրջության ոլորտի ցուցանիշների դինամիկան¹

Ագրոտուրիզմը հնարավորություններ է ստեղծում ներկայացնել գյուղատնտեսական բիզնեսի առանձնահատուկ ճյուղերը (գինեգործարաններ, պանրի և կաթի արտադրություններ, պտղատու այգիներ, չորանոցներ), գյուղաշխարհի գեղեցկությունը, որակյալ մթերքների բնական միջավայրը: Շփվելու ունակությունը, բարեկամական ու բարեհամբյուր վերաբերմունքը, ջերմ հյուրասիրությունն ու նպաստավոր այլ պայմանները՝ որպես ագրոտուրիզմի կազմակերպման կարևոր նախապայմաններ, առկա են ՀՀ գյուղական համայնքներում:

Ներկայումս ագրոտուրիզմը դարձել է ժամանակակից զբոսաշրջային արդյունաբերության կարևորագույն հատվածներից մեկը: Զբոսաշրջության էլիտար, արկածային, արշավային և այլ ձևերի համեմատությամբ, ագրոտուրիզմն ունի մի շարք առանձնահատկություններ, որոնք նպաստում են այս ձևի արագ զարգացմանը:

Առաջին, ագրոտուրիզմը մատչելի է բնակչության գրեթե բոլոր խավերի համար, քանի որ համեմատաբար նվազ ծախսատար է: Օրինակ՝ ներկայումս ձևավորված գների պայմաններում Հայաստանի գյուղական բնակավայրերում հանգիստը մեկ մարդ-օրվա հաշվով կազմում է 5-7 հազար դրամ: Մինչդեռ սովորական հանգստյան տներում հանգստանալու համար 2-3 անգամ ավելի գումար

¹ ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության պաշտոնական կայք, <http://www.mineconomy.am/hy/89>

ՀՀ ԱՎԾ տարեգիրք, 2017 թ., էջ 361, <http://www.armstat.am>

է պահանջվում: Ընտանիքով հանգստանալու դեպքում ագրոտուրիստի ծախսերը պակասում են 35-40 տոկոսով:

Երկրորդ, ագրոտուրիզմը, որպես կանոն , ընտանեկան տուրիզմ է, որը հնարավորություն է ընձեռում հատկապես երեխաների բարոյահոգեբանական և աշխատանքային դաստիարակության համար: Որպես կանոն, գյուղական տուրիզմը, զբոսաշրջիկի ցանկության դեպքում գյուղատնտեսական աշխատանքների մասնակցելու և գյուղական կենցաղին հաղորդակցվելու լավագույն հնարավորություններ է ստեղծում:

Երրորդ, ագրոտուրիզմի կազմակերպումը մեծածավալ ներդրումներ չի պահանջում: Այստեղ, որպես հիմնական ներդրող, հանդես է գալիս գյուղական բնակչության համեմատաբար ունևոր խավը: Ուստի գյուղական զբոսաշրջության զարգացումն ինքնին կարևոր ազդակ է դառնում նաև գյուղատնտեսության զարգացման համար:

Եվ վերջապես, ագրոտուրիզմի զարգացումը նպաստում է նաև գյուղական կյանքի աշխուժացմանը, գյուղում սոցիալական ենթակառուցվածքների և մշակույթի զարգացմանը¹

Հետևաբար, գյուղական համայնքների զարգացման կարևորագույն ուղղությունը զբոսաշրջությունն է, որը լինելով Հայաստանի տնտեսության առավել դինամիկ զարգացող ոլորտներից մեկը և գերակա ճյուղ, կարող է նպաստել տարածքային համաչափ զարգացմանը: Այդ նպատակով անհրաժեշտ է օգտագործել ՀՀ տարածքում գտնվող ողջ զբոսաշրջային ներուժը և զարգացնել նշված ոլորտը: Այս առումով մեծ կարևորություն են ներկայացնում մարզերի պատմաճարտարապետական հուշարձանները, բնական տեսարժան վայրերը՝ սարերը, լեռները, կիրճերը, լճերը, որոնք բարձրացնում են գյուղական համայնքների արժեքը տուրիստական գրավչության տեսանկյունից:

Սակայն հարկ է նշել, որ առանց համապատասխան գովազդի, ինչպես նաև անհրաժեշտ ենթակառուցվածքների և ժամանցի հարակից հնարավորությունների առկայության, դրանց արդյունավետությունը բավականին ցածր է: Այդ պատճառով պետք է իրականացնել համալիր միջոցառումներ և կիրառել զբոսաշրջության զարգացման նոր մոտեցումներ՝ շոշափելի արդյունքների հասնելու համար: Վերջինս իրականացնելու համար անհրաժեշտ են մեծածավալ ներդրումներ, պետական և մասնավոր հատվածի համագործակցություն և միմյանց աջակցելու կարողություն, հատկապես՝ հետևյալ միջոցառումների ուղղությամբ՝ պատմական վայրերի վերականգնում և նորովի մեկնաբանում, բնության բնության գրավչությունների ստեղծում, արկածային, Էկո և ագրոզբոսաշրջության ակտիվացում, ծառայությունների որակի բարձրացում, ենթակառուցվածքների բարելավում և նորերի ստեղծում, այդ թվում՝ առողջարանային կենտրոնների հիմնում, նոր հյուրանոցների և կոնֆերանս կենտրոնների կառուցում, թեմատիկ եր-

¹ AgroWeb, Armenia, <http://gegharkunik.agro.am/index.php?id=3418>

թուղիների և արահետների հզորացված ցանցերի ստեղծում, նոր զբոսաշրջային արդյունքի մշակում և այլն:

Իրականացվող միջոցառումների հետ մեկտեղ անհրաժեշտ է կիրառել ագրոտուրի ակտիվ մարքեթինգային քաղաքականություն, այսինքն՝ նոր մոտեցումներով մեկնաբանել Հայաստանը միջազգային զբոսաշրջային շուկաներում, ստեղծել ներկայացուցչություններ արտասահմանյան երկրներում առավել ակտիվ մասնակցել միջազգային ցուցահանդեսներին և մուտք գործել նոր զբոսաշրջային շուկաներ:

Վերոնշյալ միջոցառումները կհանգեցնեն նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը, գյուղական համայնքներում կենսամակարդակի բարձրացմանը, սոցիալ-տնտեսական համաչափ զարգացմանը, սոցիալական բնեռացման թուլացմանը, միգրացիոն հոսքերի նվազեցմանը, աղքատության հաղթահարմանը և ի վերջո նաև տնտեսության զարգացմանը:

Ներկայումս, ՀՀ-ում դեռևս զբոսաշրջության գործարարությունը հիմնականում կենտրոնացված է Երևանում, և արդյունքում, զբոսաշրջիկները մայրաքաղաքից մեկ օրվա ընթացքում մեկնում և վերադառնում են մարզերից, որը բավականին ծախսատար և հոգնեցուցիչ է այցելուների համար: Այս պատճառով, զբոսաշրջային փաթեթներում անհրաժեշտ ենք համարում ներառելու երկու-երեք օր տևողությամբ ագրոտուրիզմի տուրեր: Այդ ճանապարհով զբոսաշրջիկները հնարավորություն կունենան նաև վայելելու էկո տուրիզմի առավելությունները:

Բանալի բառեր - ծառայությունների ոլորտ, զբոսաշրջություն, ագրոտուրիզմ, ներգնա զբոսաշրջություն, գյուղական մարզերի զարգացում:

Նունա Խաչատրյան, Զբոսաշրջության ծառայությունների մատուցման հիմնախնդիրները ՀՀ-ում - Ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ չնայած զբոսաշրջային ծառայությունների արագընթաց աճին, դեռևս ՀՀ-ում ագրոտուրիզմի ընդլայնումը բախվում է մարքեթինգային, ոչ բավարար ենթակառուցվածքների առկայության, գյուղաբնակների զբոշարջային ծառայությունների մատուցման հմտությունների պակասի հիմնախնդիրներին: Ներկայումս, ՀՀ-ում զբոսաշրջային գործակալությունների ծառայությունների մատուցման ծավալների անկում է արձանագրվում, որն իր հերթին բացասաբար է ազդում ագրոտուրիզմի զարգացման վրա: Այս առումով կարևորվում է զբոսաշրջային ծառայություններին պետության կողմից հարկային արտոնությունների տրամադրումը, երբ գործակալությունները կգործեն նոր զարգացող զբոսաշրջության ծառայությունների համակարգում:

Нопа Хачатрян, Проблемы представления туристических услуг в РА - Несмотря на существенный рост туристических услуг, расширение разновидности туризма в Армении по-прежнему сталкивается с отсутствием маркетинга, недостаточной инфраструктурой. В настоящее время объем услуг туристических агентств

в Армении снижается, что в свою очередь, отрицательно сказывается на диверсификации туристических. В этой связи становится важным представить налоговые льготы на развивающихся туристических услуг.

Nonna Khachatryan, Issues of Tourism Service Supplying in RA - In the face of the rapid growth of tourism services, the expansion of tourism different types in Armenia still faces the lack of marketing, insufficient infrastructure. At present, the number of tourism agencies' services in the Republic of Armenia declines, which in turn, has a negative impact on the diversification tourism services. Incidentally, it is important to provide tax privileges to tourism services, when the appropriate agencies operate in the non developed spheres.